

”במעקב בתוך ביתי ומבצרי”

אלימות מעקבית: התנהגות מפרת-פרטיות כדפוס אלים במערכת יחסים זוגית זיהוי, מסגור, וניתוח התופעה

נועה דקל ואור קליין בהנחיית פרופ' מיכאל בירנהק ועו"ד נועה דיאמונד

פברואר 2024

תקציר הדוח

במסגרת פעילות הקליניקה לפרטיות באוניברסיטת תל-אביב, ובעקבות פניות שונות שהגיעו אל הקליניקה, זיהינו כי בין בני זוג קיימים מופעים של התנהגויות מפרת-פרטיות, שאנו מציעות לראותן כהתנהגויות אלימות, כחלק מתופעה רחבה יותר של אלימות בין בני זוג. עם הפניית הזרקור להתנהגויות אלה, מצאנו כי קיים חוסר בהבנת מצבים מפרת-פרטיות בין בני זוג, ובעמידה על חומרתם, וכן כי חסרה מודעות לכלים המשפטיים להתמודדות עמם. בניסיון להבין את התופעה, וכדי לתת לה שם, ביצענו סקירה ומיפוי ראשוניים של ספרות המחקר והפסיקה. מסמך זה מרכז את עיקרי הממצאים של המחקר שביצענו, מציג את האופן בו אנו מבקשות למסגר את התופעה ואת הרקע הספרותי הנדרש להבנתה, ובוחן את הכלים המשפטיים המציעים סעד לנפגעות ממנה.

אנו טוענות כי מעקב אחר בן או בת זוג, במסגרת מערכת יחסים זוגית או לאחר שזו הסתיימה, הוא מעשה אלים וחמור. הבסיס לטענה זו הוא ספרות המחקר המצביעה על התנהגויות שנועדו לבסס שליטה באישה כהתנהגויות אלימות. יובהר כי מהמחקר שביצענו עולה כי נשים הן הנפגעות העיקריות מדפוס התנהגות זה. מעקב אחר נשים, שנכלל בדרך כלל תחת ההגדרה המוכרת לסטוקינג (stalking), הוא התנהגות שנלווית פעמים רבות לצורות אחרות של אלימות, כמו אלימות פיזית, אלימות כלכלית או אלימות מילולית. טענתנו היא כי המעקב הוא אלים לא רק כי הוא קשור בהתנהגויות אלימות אחרות ותורם לביסוסן, אלא הוא אלים כשלעצמו. המעקב פוגע בצורה קשה באנושיותה של הנעקבת, בכבודה ובאוטונומיה שלה, ועשוי אף להסב לה נזקים נפשיים ואחרים. אף על פי כן, תפיסות רווחות של חיזור ורומנטיקה, ונורמות שונות של פרטיות בין בני זוג, עשויות להקשות על המתבונן מהצד ואף על הנפגעת עצמה להבין מתי נחצה הגבול בין התנהגות מקובלת להתנהגות אלימה, לזהות את הפגיעה, ולעמוד על מלוא חומרתה. נוכח הקושי הזה, אנו מציעות מספר מבחני עזר שעשויים לסייע בשרטוט קו הגבול האמור. בתוך כך, אנו מציעות לבחון את משך זמן המעקב, עצימותו, ההסכמה למעקב וההדדיות בין בני הזוג בקשר אליו.

ממיפוי וניתוח של הפסיקה שסקרנו בהקשרים של התנהגויות מפרת-פרטיות ואלימות בין בני זוג, מצאנו כי לעתים קיים קושי לזהות את הפגיעה בפרטיותה של האישה ולבקש סעד מתאים בגינה. בחלק מהמקרים, עובדות המקרה הצביעו על כך שבוצע מעקב אחר האישה ושנפגעה פרטיותה, אך לא ניתנה לכך כל התייחסות בטענות הצדדים או בפסיקת בית המשפט. במקרים אחרים, האישה תיארה את הפגיעה בפרטיותה והגישה תביעה מתאימה בגינה, אך בחינת העוולה הנטענת ומתן הסעד והפיצוי לא היו אחידים בפסיקה. מצב דברים זה קשור לדעתנו בפערים בשיום, האשמה ותביעה (Naming, Blaming, Claiming) באשר לתופעה זו.

לאור כך, אנו מציעות לקרוא לתופעה זו בשם: אלימות מעקבית. זהו שלב השיום של התופעה. לצד זאת, אנו סוקרות את הכלים המשפטיים שעשויים לתת סעד לקורבנות התופעה ואת האופן בו הפסיקה מיישמת את השימוש בכלים אלה, ובוחנות את היתרונות והחסרונות של השימוש בכל אחד מהכלים. זאת, כדי לסייע לקורבנות המעוניינות במיצוי זכויותיהן המשפטיות בשלב התביעה. סקירה זו לא מהווה מחקר אמפירי של התופעה, ואנו מקוות שהיא תוכל לתת פתח למחקרי המשך נוספים שישפכו עליה אור ויסייעו לקורבנות ולגורמי המשפט והרווחה בהתמודדות איתה.